

BELLESA I ELECCIÓ DE PARELLA

El que la biologia evolutiva ens ensenya

Enrique Font i Enrique V. Font-Ferrer

Tendim a considerar la bellesa com el producte destil·lat de la nostra educació, la quinta essència del nostre refinament cultural. A més, sovint destaquem el relativisme de la bellesa. Per aquest motiu, molts troben xocant que la percepció de la bellesa, especialment la bellesa humana, tinga una clara explicació biològica, en gran manera independent de la nostra educació i cultura, i els sorprèn descobrir que les característiques que defineixen la bellesa no només tenen sentit biològic, sinó que a més són universals, comunes a tots els membres de la nostra espècie.

Paraules clau: **bellesa, elecció de parella, evolució, psicologia evolucionista, selecció sexual.**

La bellesa es manifesta de maneres molt diverses: la bellesa d'un paisatge, d'una peça musical o d'un teorema matemàtic. Però hi ha un tipus de bellesa sobre el qual s'ha escrit i discutit més que sobre qualsevol altre. Es tracta de la bellesa humana, de la bellesa d'*Homo sapiens*, de la nostra pròpia bellesa. Sovint es parla metafòricament de la bellesa interior de les persones, però la que més ens preocupa i interessa és, sens dubte, la bellesa exterior: la del nostre cos i especialment el nostre rostre, que en major o menor mesura determina la percepció que altres tenen de nosaltres. Als Estats Units, la despesa anual en productes de bellesa supera a la dedicada a l'educació o els serveis socials. Fa uns anys, a Brasil el nombre de venedores d'Avon duplicava el de soldats en servei actiu (Etcoff, 1999). Tradicionalment, la bellesa s'ha analitzat des del punt de vista de l'art, de la filosofia, de la sociologia, de la cultura... però rarament s'ha analitzat des d'una perspectiva biològica. Pel que fa a la bellesa, alguns consideren que la biologia ocupa una posició molt baixa en la jerarquia explicativa. Més aviat, és al contrari: la biologia evolutiva ens proporciona algu-

«Malgrat les diferències que indubtablement imposa la cultura, en essència molts dels criteris que ens duen a percebre una persona com a bella són universals»

nes de les eines més potents per a intentar comprendre la bellesa. Els condicionants socioculturals són sens dubte importants per a entendre la nostra percepció de la bellesa, però també ho és la biologia evolutiva, i més concretament la teoria de la selecció sexual que va formular Charles Darwin fa més de 150 anys. Molts dels caràcters que considerem bells en l'espècie humana i en altres animals han evolucionat com a senyals sexuals dissenyats per a fer els seus portadors irresistibles davant d'una possible parella sexual. La selecció sexual ens permet, per tant, explicar l'existència de molts caràcters que considerem bells en la natura: l'aroma i el colorit de les flors, el plomatge i el cant d'un ocell, les exhibicions que utilitzen

molts animals com a preludi a l'aparellament, i fins i tot, segons alguns autors, la música, la poesia i l'humor en la nostra espècie (Miller, 2000).

■ LA PERCEPCIÓ DE LA BELLESA

Existeixen dos malentesos molt populars sobre la bellesa. El primer és que aquesta és una qualitat intrín-

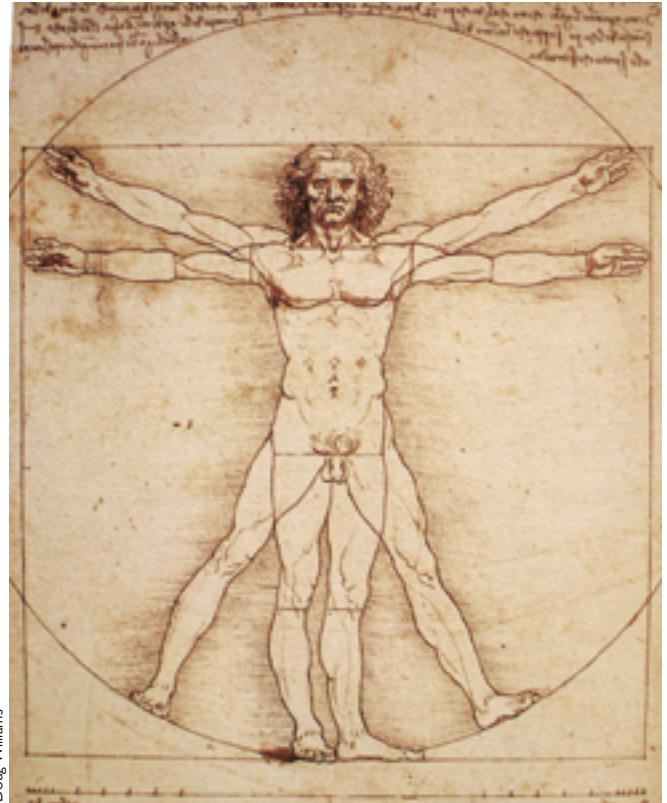
COM CITAR AQUEST ARTICLE:

Font, E., & Font-Ferrer, E. V. (2022). Bellesa i elecció de parella: El que la biologia evolutiva ens ensenya. *Metode Science Studies Journal*. <https://doi.org/10.7203/metode.13.24205>

seca dels objectes que considerem bells. Un problema similar planteja la definició de color. Per a la percepció del color són indispensables dos elements: un objecte que emeta, reflectisca o transmeta llum d'una determinada longitud d'ona, i un sistema visual (l'organisme que percep aquest objecte). El color, per tant, no és una variable física, com el pes o l'altura, sinó psicofísica. La llum que emet, reflecteix o transmet un objecte és, en principi, invariant, però donat que els sistemes visuals difereixen uns d'altres, no podem assumir que la nostra percepció del color siga la mateixa que la d'altres individus, ni tan sols de la nostra mateixa espècie. El problema, evidentment, s'agreuja quan comparem la nostra percepció del color amb la d'altres espècies amb sistemes visuals molt diferents del nostre.

Com el color, la percepció de la bellesa exigeix la participació de dos elements: un objecte amb unes determinades característiques i algú capaç de percebre-les. El proverbi anglès diu que la bellesa és als ulls de qui mira, és a dir, que la percepció de la bellesa és subjectiva: el que a uns els sembla bell, a altres els pot parèixer que no ho és. La persona que a nosaltres ens sembla irresistiblement atractiva pot no despertar la mateixa admiració en altres. Però si això és cert en el cas de la percepció humana de la bellesa, encara ho és més quan comparem distintes espècies. La nostra idea de bellesa no té per què coincidir amb la d'un aluata, amb la d'un picacarrasques o amb la d'una formiga. En realitat, la bellesa és a l'ull de cada espècie.

L'altre malentès és que la percepció de la bellesa és exclusivament producte de l'aprenentatge, de la socialització i de la cultura. Segons aquesta interpretació, els cànons de bellesa serien –com la moda– capriciosos, variables i estrictament lligats a un determinat context sociocultural. Aquests cànons podrien variar molt en l'espai i en el temps i, per tant, una persona que nosaltres considerem atractiva podria no ser-ho en un altre temps o en un altre lloc del món. Però l'ull del proverbi anglès (encara que seria més correcte parlar del cervell que analitza i interpreta la informació que li proporciona aquest ull) ha sigut dissenyat per la selecció natural. Aquest és el motiu pel qual, malgrat les diferències que indubtablement imposa la cultura, en essència molts dels criteris que ens duen a percebre una determinada persona com a bella són universals. En el segle XIX, el poeta Charles Baudelaire afirmava que la bellesa es compon d'un «element etern invariable» i d'un «element relatiu i circumstancial»; aquest últim dependent de «l'època, les modes, les morals, les emocions». No es tracta de buscar una dicotomia simplista de tipus «biologia contra cultura», sinó de reconèixer la importància de la biologia per a entendre l'«element etern invariable» de la bellesa a què es referia Baude-

Doug Williams

L'Home de Vitruvi que va dibuixar Leonardo da Vinci en 1492 estava basat en les seues pròpies observacions i en els texts clàssics grecs que descrivien les proporcions àuriques que defineixen la bellesa. La biologia evolutiva proporciona una nova interpretació d'aquesta.

laire. Els cànons de la bellesa no són meres invencions culturals, com conduir per la dreta o la setmana de set dies (Grammer et al., 2003; Symons, 1995).

Per exemple, una característica que fa les dones atractives als homes és que aquestes tinguen una cintura relativament estreta. Els homes tenen els malucs proporcionalment més estrets que les dones i el quocient entre el perímetre de la cintura i el perímetre dels malucs se situa entorn de 0,9. En les dones, aquest quocient és més variable i quan s'aproxima a 0,7 dona lloc a la típica silueta en forma de rellotge d'arena. Nombrosos estudis han demostrat que els homes troben especialment atractives les dones que tenen un valor del quocient cintura-malucs entorn de 0,7 (Singh, 1993). La preferència per les cintures relativament estretes es manifesta per igual en homes de societats industrials i preindustrials, i és independent de si les dones estan més o menys grosses o primes: les dones amb un valor de 0,7 són més atractives en qualsevol categoria de pes (no obstant això, estudis recents destaquen que altres variables, com l'índex de massa corporal, també afecten l'atractiu de les dones) (Singh et al., 2010; Singh i Singh, 2011). El fet que els homes que pertanyen a diferents cultures i grups ètnics coincideixen en la valo-

Independentment del pes, les dones amb un quocient entre el perímetre de la cintura i els malucs de 0,7 són considerades més atractives que aquelles amb un quocient major. En els homes, aquest mateix quocient se sol situar entorn de 0,9. Aquestes proporcions les podem veure reflectides en les escultures gregues de l'època hel·lenística, com ara la Venus de Milo d'Alexandre d'Antioquia o l'Apol·lo de Belvedere de Leòcares.

ració d'allò que consideren atractiu en una dona és un dels principals arguments a favor de la importància dels factors biològics en relació amb la bellesa.

És possible que la preferència per les cintures estretes siga una vel·leïtat exclusiva dels temps actuals? Per a respondre a aquesta pregunta, en un estudi recent es va mesurar el quocient cintura-malucs de dones considerades belles (com Venus/Afrodita) representades en pintures i escultures des del 500 aC fins a l'actualitat (Bovet i Raymond, 2015). Per a obtenir dades sobre símbols de bellesa més moderns, els autors van mesurar també el quocient de cintura-malucs de les models fotografiades en les pàgines centrals de la revista *Playboy* i de les guanyadores dels principals concursos internacionals de bellesa entre 1921 i 2014. La idea subjacent és que tant les obres d'art com les models haurien d'ajustar-se a l'ideal de bellesa de cada època i, per tant, permetrien valorar fins a quin punt aquest ideal ha anat canviant amb el pas del temps. Els resultats de l'estudi són reveladors: encara que els autors detectaren xicotetes fluctuacions en el quocient cintura-malucs considerat ideal (per exemple, una lleugera disminució

des del segle xv fins a l'actualitat), els valors s'han mantingut aproximadament constants entorn de 0,7 durant els últims 2.500 anys.

Els que defensen que els cànons de bellesa canvien amb el temps solen utilitzar l'exemple de les pintures de Rubens per a donar suport a la idea que, a diferència del que ocorre en l'actualitat, durant els segles xvi i xvii els europeus consideraven atractives les dones amb sobrepès. No obstant això, hi ha estudis que demostren que la preferència per les dones corpulentes era una peculiaritat de Rubens no compartida per altres pintors del barroc. Si les pintures representaren l'ideal de bellesa femení de l'època, podríem esperar que altres pintors del període barroc també hagueren elegit dones amb sobrepès com a models. En realitat, la majoria de pintors del barroc representaven en les seues obres dones molt pròximes a l'ideal actual de bellesa femenina (Cloud i Perilloux, 2014). A més, la literatura d'aquesta mateixa època coincideix a descriure les cintures femenines estretes com a formoses i atractives (Singh et al., 2007).

■ DARWIN, WALLACE I LA SELECCIÓ SEXUAL

L'explicació biològica de la bellesa té el seu origen, com quasi totes les idees importants en biologia, en el treball de Charles Darwin. El seu segon llibre més conegut, després de *L'origen de les espècies*, va ser *L'origen de l'home*, una obra en dos volums publicada en 1871. En aquesta, Darwin hi presentava una extensió de la seua teoria de la selecció natural: la selecció sexual. Mitjançant aquesta nova teoria, Darwin pretenia explicar l'evolució de caràcters, com el banyam d'un cérvol o la cua del mascle del paó comú, que no només no semblen proporcionar cap benefici als seus portadors, sinó que en molts casos constitueixen un clar entrebanc a la seua supervivència. Aquests caràcters estan presents en molts animals amb reproducció sexual, especialment en els mascles, i la mera existència suposa un desafiament a la teoria de la selecció natural, que no hauria de permetre l'evolució de caràcters que comprometen la supervivència de l'espècie, ja que balafien temps i energia, i fan els seus portadors més visibles als ulls dels depredadors. La resposta de Darwin a aquesta paradoxa va ser sorprenentment senzilla, encara que va tardar més d'un segle a guanyar una acceptació generalitzada per part de la comunitat científica: aquests caràcters evolucionen perquè doten els seus portadors d'un avantatge en l'adquisició de parelles sexuals. Un tipus de caràcters, els armaments, han sigut seleccionats perquè permeten els mascles competir amb d'altres per les femelles o pels

Lluis Andronico 2013 CC BY-SA 4.0

recursos necessaris per a atreure-les (un territori, un cau, etc.). En aquest apartat s'inclouen les arpes, les banyes i els ullals que posseeixen els mascles de moltes espècies. Altres caràcters, els ornaments, també evolucionen en el context de la competència entre mascles, però, en aquest cas, la competència és indirecta: en lloc de barallar-se, els mascles s'exhibeixen davant les femelles tot tractant de ser ells –i no altres– els escollits (Darwin, 1871). L'exemple paradigmàtic d'ornament és la cua del paó comú.

Resulta fàcil entendre per què la selecció hauria d'afavorir els mascles amb els armaments més eficaços, però quins avantatges obtenen les femelles quan trien mascles més ornamentats? La resposta a aquesta pregunta va enfrontar Charles Darwin i Alfred R. Wallace, els codescubridors de la selecció natural. Mentre que Wallace creia veure utilitat en els ornaments dels mascles des del punt de vista de la selecció natural (i, per tant, dubtava de la necessitat d'invocar la selecció sexual per a explicar-los), Darwin va apel·lar al gust estètic de les femelles per a explicar les seues preferències. La idea que les femelles de tota mena d'animals tinguen la capacitat d'elegir i que els seus gustos estètics puguen servir com a motor de l'evolució dels ornaments dels mascles va ser una de les més controvertides en l'obra de Darwin. Curiosament, la teoria actual de la selecció sexual incorpora elements de les idees de Wallace i de Darwin: les femelles trien aquells mascles que són capaços de proporcionar-los recursos materials (aliment, protecció, un lloc adequat per a pondre els ous o tenir cura de les cries), o que són portadors de gens que incrementen la probabilitat que els descendents sobrevisquen i aconseguisquen, al seu torn, aparellar-se i deixar descendència, o que simplement els fan atractius a les femelles. Com que moltes d'aquestes qualitats masculines no són directament observables, les femelles recorren a indicadors que sí que són capaços de detectar i comparar (olors, colors, sons, moviments). Aquests indicadors són els ornaments. Aquests, per tant, permeten a les femelles identificar els mascles de més qualitat, amb els quals, donat el cas, s'aparellaran i tindran descendència. El fet que els ornaments d'altres espècies, com el cant o el plomatge de moltes aus, ens resulten atractius suggereix que la selecció ha operat sobre principis generals de disseny compartits per tots o per la majoria dels animals (per exemple, la conspicuïtat o la simetria).

Tal com la va presentar Darwin, la teoria de la selecció sexual explicava les conseqüències de la selectivitat de les femelles, però no les causes evolutives d'aquesta

Susanne Nilsson CC BY-SA 2.0

El desmesurat i exuberant plomatge del mascle del paó exemplifica la mena de caràcters que semblaven desafiar la selecció natural i que van forçar Darwin a desenvolupar la teoria de la selecció sexual. En la imatge, una femella davant d'un mascle que l'està festejant.

«Resulta fàcil entendre per què la selecció havia d'afavorir els mascles amb els armaments més eficaços, però quins avantatges obtenen les femelles en elegir mascles més ornamentats?»

selectivitat. Darwin no va aconseguir explicar de manera satisfactòria per què en la majoria de les espècies són els mascles els que competeixen per l'accés a les femelles, els qui posseeixen els armaments i els ornaments, mentre que les femelles es mostren discretes, selectives, exigents i escrupoloses davant dels avanços dels seus pretendents (per descomptat, hi ha molts matisos i no poques excepcions, però aquestes també troben una explicació a la llum de la teoria darwiniana). La clau la va proporcionar un segle més tard el biòleg nord-americà Robert Trivers quan encara era un estudiant en la Universitat de Harvard. Totes les diferències entre mascles i femelles poden en última instància traçar-se a una diferència essencial –primigènia– entre els sexes: en la majoria de les espècies amb reproducció sexual, les femelles inverteixen en cures parentals més que els mascles (Trivers, 1972). El paó comú és un clar exemple d'una espècie en què els mascles contribueixen a la reproducció únicament amb uns quants esper-

matozoides. El mascle i la femella interactuen breument durant la còpula, i a partir d'aquest moment tota la responsabilitat de la cura de la prole recau exclusivament sobre la femella. En altres espècies, les diferències en cures parentals entre mascles i femelles no són tan grans, i en alguns casos excepcionals, són els mascles els que més hi inverteixen.

Les diferències en cures parentals es tradueixen en una asimetria en l'èxit reproductiu de mascles i de femelles. Això significa que, en la majoria d'espècies, el nombre màxim de descendents que potencialment pot engendrar un mascle és molt superior que el d'una femella, i per això les femelles es converteixen en un recurs limitat pel qual competeixen els mascles. Pensem en la nostra espècie: en les quaranta setmanes que dura l'embaràs de la dona, un home podria, almenys en teoria, tenir descendència amb dotzenes de dones distintes. No en va, el nombre màxim de descendents atribuïts a un sol home (els 888 fills de Moulay Ismael, sultà del Marroc) és d'un ordre de magnitud superior al d'una dona (els 69 fills que va tenir –fruit de 27 embarassos– Valentina Vassilyev, una camperola russa).

Una conseqüència habitual de la selecció sexual en animals i plantes és el dimorfisme sexual. La nostra espècie mostra un dimorfisme sexual moderat en la mida corporal: per regla general, els homes adults són un 7% més alts que les dones adultes (Font i Carazo, 2021). Això suggereix que l'espècie humana no és immune a la selecció sexual, encara que presenta certes peculiaritats. D'entrada, molts homes dediquen temps i energia a les cures parentals. És cert que hi ha molta variabilitat: alguns homes a penes participen en la cura de la seua descendència, mentre que altres són pares atents i dedicats. Però la contribució mitjana dels homes a les cures parentals és molt superior a la de qualsevol mascle de paó comú. No obstant això, el paó és un cas extrem: en la majoria de les espècies d'aus, tant mascles com femelles contribueixen a tenir cura de les cries. De fet, alguns autors afirmen que els humans som mamífers amb les cures parentals típiques de moltes aus.

Una altra característica que els humans tenim en comú amb moltes aus és la formació de vincles de parella més o menys estables o tancats. La combinació de vincles de parella i cures biparentals és probablement la responsable del fet que en la nostra espècie l'elecció de parella siga mútua: tant els homes com les dones manifesten clares preferències per parelles amb determinades característiques relacionades amb el seu

físic o el seu comportament (Stewart-Williams i Thomas, 2013). En la majoria de les espècies, els mascles competeixen entre si i les femelles trien parella; en conseqüència, són els mascles els que posseeixen els armaments i els ornaments. En la nostra espècie, els dos sexes són selectius i competeixen amb membres del seu propi sexe per l'accés a les millors parelles. Tant homes com dones posseïm ornaments que ens fan atractius als ulls de l'altre sexe.

Per a la biologia evolutiva, les diferències lligades al sexe no resulten en absolut sorprenents. Sovint, el que beneficia un sexe no és necessàriament el que beneficia l'altre. Quan es dona aquesta circumstància, la selecció pot afavorir l'aparició de caràcters distintes en mascles i femelles. Un dels resultats més cridaners de la psicologia evolucionista,¹ una disciplina emergent que estudia el comportament humà utilitzant una aproximació evolutiva, és que homes i dones diferim en el

tipus de característiques que més valorem en una parella potencial. Almenys quan es tracta d'establir una relació a llarg termini, tant homes com dones busquem una parella que siga intel·ligent, divertida, que ens estime i que es preocupe pel nostre benestar i el de la nostra descendència comuna. Altres caràcters, com l'atractiu físic, també són importants, però

–i aquí rau el més interessant– homes i dones no hi concedeixen la mateixa prioritat: els homes valoren molt més que les dones l'aspecte físic –la bellesa– d'una parella potencial (Buss, 2016). Això no vol dir que les dones no valoren la bellesa de les parelles o que els homes basen les seues preferències únicament en l'aspecte físic. Però, de mitjana, els homes presten més atenció a l'atractiu físic de les seues parelles que no les dones. Les preferències de persones gais i lesbianes coincideixen amb les típiques del seu sexe biològic. Els homes gais donen tanta importància a l'aspecte físic de les seues parelles com qualsevol home heterosexual, mentre que les dones lesbianes tenen el mateix tipus de preferències que les heterosexuals (Kenrick et al., 1995).

■ ESTÈTICA EVOLUTIVA

Quins caràcters són els que fan una dona atractiva? L'evidència disponible suggereix que els caràcters responsables del fet que trobem atractiva una dona són

«La selecció natural ens ha dotat dels mecanismes psicològics necessaris per a prendre decisions amb valor adaptatiu»

¹ El terme *evolucionista* és preferible a *evolutiva* per a evitar la confusió amb la psicologia evolutiva que, sorprenentment, no estudia l'evolució, sinó el desenvolupament del comportament.

comuns a diferents cultures i grups ètnics (Coetsee et al., 2014; Cunningham et al., 1995; Langlois et al., 2000). Els homes troben atractives les dones amb llavis carnosos, pell uniforme i lliure d'imperficcions, ulls clars, cabells llargs i lluent, pits turgents, simetria facial i corporal, cames llargues i, per descomptat, una relació cintura-malucs pròxima a 0,7. Per què justament aquests caràcters i no altres? La resposta de la psicologia evolucionista és contundent: perquè, en general, aquests caràcters són indicadors de salut, fertilitat i qualitat genètica. Al llarg de la nostra història evolutiva, els nostres avantpassats que es van aparellar amb dones amb aquells caràcters va tenir, de mitjana, més èxit reproductiu que els que es van aparellar amb dones amb d'altres alternatius. Els caràcters que les fan atractives a ulls dels homes són, en termes estadístics, bons indicadors de la qualitat i la quantitat de descendència que les dones poden donar a les parelles (Cloud i Perilloux, 2014). Altres caràcters, com els colzes o la longitud dels avantbraços, no ho són.

Tant la fertilitat com el potencial reproductiu d'una dona (el nombre de descendents que probablement tindrà al llarg de la vida) estan estretament lligats a l'edat, i ambdós declinen ràpidament a partir dels vint anys. A més, la majoria de les dones arriben a la menopausa entre els 45 i els 55 anys. Per aquest motiu, un home que desitjara tenir molta descendència hauria d'elegir una parella jove, fins i tot si és molt més jove que ell. Alguns dels caràcters que fan les dones atractives, com ara un quocient cintura-malucs de 0,7, permeten els homes identificar parelles joves i, per tant, fèrtils i amb gran potencial reproductiu, sense necessitat de consultar la seua partida de naixement. La fertilitat en els homes no està tan estretament lligada a l'edat, i per això les dones no valoren tant com els homes la joventut de les parelles; de fet, moltes dones prefereixen una parella més gran que elles mateixes. Però la menopausa no és un fenomen universal. En els ximpanzés, per exemple, fins i tot les femelles més grans són capaces de procrear. En consonància, els mascles de ximpanzés no prefereixen aparellar-se amb les femelles joves (Muller et al., 2006). En realitat, la nostra preferència per femelles joves és una raresa entre els primats.

Evidentment, quan ens sentim atrets per algú és perquè ens agrada, perquè ens excita, perquè la seua presència activa en nosaltres determinats circuits neuronals i secrecions hormonals. No és perquè hàgem arribat a la conclusió, fruit d'un curós estudi biomètric, que emparellar-nos amb aquesta persona incrementarà el nostre èxit reproductiu. No obstant això, les relacions entre individus de distint sexe tenen una elevada probabilitat de tenir conseqüències des del punt de vista reproductiu.

Enrique Font

En la nostra espècie, els dos sexes són selectius i competeixen amb membres del seu propi sexe per l'accés a les millors parelles. Tant homes com dones usen ornaments per a mostrar-se atractius davant les seues possibles parelles.

«La combinació de vincles de parella i cures biparentals és probablement la responsable del fet que en la nostra espècie l'elecció de parella siga mútua»

I la selecció actua sobre aquestes conseqüències. No ens cal entendre la lògica evolutiva de les nostres preferències sexuals perquè aquestes facen la faena que els correspon. La selecció natural ens ha dotat dels mecanismes psicològics necessaris per a prendre decisions amb valor adaptatiu, no per a entendre per què aquestes decisions tenen conseqüències adaptatives.

Les preferències sexuals de tota mena d'animals ens aproximen a la seua idea particular de bellesa. Aquestes preferències no són, en general, producte de l'aprenentatge o de la cultura. Són producte de la selecció natural. Sempre hi haurà algú disposat a descartar una explicació evolutiva tot argumentant que les nostres preferències sexuals són la conseqüència lògica de l'aprenentatge i de la cultura. Però seria molt estrany que la nostra espècie fora, de totes les que poblen la Terra, l'única el comportament de la qual no s'haguera vist afectat pel procés evolutiu i per la selecció sexual. De fet, hi ha estudis que demostren que, quan se'ls

Vanity Fair

Quan es tracta d'establir una relació a llarg termini, els homes valoren molt més que les dones l'aspecte físic –la bellesa– d'una parella potencial. Per la seua banda, les dones valoren més que els homes l'estatus social i el poder adquisitiu de les seues parelles. En 1994, David Buss, un dels pioners en aquest tipus d'estudis, va utilitzar una reproducció de la portada de la revista *Vanity Fair* per a il·lustrar aquesta asimetria. Aquesta va ser la primera vegada que molts vam conèixer Donald Trump.

dona a triar, els xiquets i les xiquetes de pocs mesos d'edat exhibeixen ja una clara preferència pels mateixos rostres que els adults considerem atractius, abans que l'aprenentatge, la socialització o la cultura hagen pogut tenir-hi cap efecte (Langlois et al., 1991). El fet que les nostres preferències per parelles amb determinades característiques siguen relativament constants en l'espai i en el temps i s'ajusten a les prediccions de la selecció sexual reforça la idea que els cànons de bellesa no són una mera invenció cultural. Els cànons de bellesa són part de la natura humana. ☺

REFERÈNCIES

- Bovet, J., & Raymond, M. (2015). Preferred women's waist-to-hip ratio variation over the last 2,500 years. *PLOS ONE*, *10*(4), e0123284. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0123284>
- Buss, D. (2016). *The evolution of desire: Strategies of human mating*. Basic Books.
- Cloud, J. M., & Perilloux, C. (2014). Bodily attractiveness as a window to women's fertility and reproductive value. En V. A. Weekes-Shackelford & T. K. Shackelford (Eds.), *Evolutionary perspectives on human sexual psychology and behavior* (p. 135–152). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4939-0314-6_7

- Coetsee, V., Greeff, J. M., Stephen, I. D., & Perrett, D. I. (2014). Cross-cultural agreement in facial attractiveness preferences: The role of ethnicity and gender. *PLOS ONE*, *9*(7), e99629. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0099629>
- Cunningham, M. R., Roberts, A. R., Wu, C. H., Barbee, A. P., & Druen, P. B. (1995). "Their ideas of beauty are, on the whole, the same as ours": Consistency and variability in the cross-cultural perception of female attractiveness. *Journal of Personality and Social Psychology*, *68*(2), 261–279. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.68.2.261>
- Darwin, C. (1871). *The descent of man and selection in relation to sex*. Murray.
- Etofff, N. (1999). *Survival of the prettiest: The science of beauty*. Anchor Books.
- Font, E., & Carazo, P. (2021). False dichotomies and human sexual size dimorphism: A comment of Dunsworth (2020). *Evolution and Human Behavior*, *42*(2), 176–178. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2020.08.003>
- Grammer, K., Fink, B., Møller, A. P., & Thornhill, R. (2003). Darwinian aesthetics: Sexual selection and the biology of beauty. *Biological Reviews*, *78*(3), 385–407. <https://doi.org/10.1017/s1464793102006085>
- Kenrick, D. T., Keefe, R. C., Bryan, A., Barr, A., & Brown, S. (1995). Age preferences and mate choice among homosexuals and heterosexuals: A case for modular psychological mechanisms. *Journal of Personality and Social Psychology*, *69*(6), 1166–1172. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.6.1166>
- Langlois, J. H., Kalakanis, L., Rubenstein, A. J., Larson, A., Hallam, M., & Smoot, M. (2000). Maxims or myths of beauty? A meta-analytic and theoretical review. *Psychological Bulletin*, *126*(3), 390–423. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.126.3.390>
- Langlois, J. H., Ritter, J. M., Roggman, L. A., & Vaughn, L. S. (1991). Facial diversity and infant preferences for attractive faces. *Developmental Psychology*, *27*(1), 79–84. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.27.1.79>
- Miller, G. F. (2000). *The mating mind: How sexual choice shaped the evolution of human nature*. Vintage.
- Muller, M. N., Thompson, M. E., & Wrangham, R. W. (2006). Male chimpanzees prefer mating with old females. *Current Biology*, *16*(22), 2234–2238. <https://doi.org/10.1016/j.cub.2006.09.042>
- Singh D., Dixon B. J., Jessop T. S., Morgan B., & Dixon A. F. (2010). Cross-cultural consensus for waist-hip ratio and women's attractiveness. *Evolution and Human Behavior*, *31*(3), 176–181. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2009.09.001>
- Singh, D. (1993). Adaptive significance of female physical attractiveness: Role of waist-to-hip ratio. *Journal of Personality and Social Psychology*, *65*(2), 293–307. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.65.2.293>
- Singh, D., & Singh, D. (2011). Shape and significance of feminine beauty: An evolutionary perspective. *Sex Roles*, *64*, 723–731. <https://doi.org/10.1007/s11199-011-9938-z>
- Singh, D., Renn, P., & Singh, A. (2007). Did the perils of abdominal obesity affect the depiction of female beauty in the sixteenth to eighteenth century British literature? Exploring the health and beauty link. *Proceedings of the Royal Society of London B*, *274*(1611), 891–894. <https://doi.org/10.1098/rspb.2006.0239>
- Stewart-Williams, S., & Thomas, A. G. (2013). The ape that thought it was a peacock: Does evolutionary psychology exaggerate human sex differences? *Psychological Inquiry*, *24*(3), 137–168. <https://doi.org/10.1080/1047840X.2013.804899>
- Symons, D. (1995). Beauty is in the adaptations of the beholder: The evolutionary psychology of human female sexual attractiveness. En P. R. Abramson & S. D. Pinkerton (Eds.), *Sexual nature, sexual culture* (p. 80–119). The University of Chicago Press.
- Trivers, R. L. (1972). Parental investment and sexual selection. En B. Campbell (Ed.), *Sexual selection and the descent of man 1871-1971* (p. 139–179). Aldine Publishing Company.

ENRIQUE FONT. Catedràtic del Departament de Zoologia de la Universitat de València (UV) i director del Laboratori d'Etologia (e3) de l'Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia Evolutiva (UV) (Espanya). És etòleg (Universitat de Tennessee, Knoxville, EUA), i la seua investigació aborda diversos temes relacionats amb el comportament animal, especialment el comportament i la comunicació en llargardaixos. ✉ enrique.font@uv.es

ENRIQUE V. FONT-FERRER. Neuropsicòleg. Graduat en Psicologia i Màster en Psicologia General Sanitària per la Universitat de València (UV), i Màster en Psicologia Clínica per ISEP. Actualment treballa en la implantació d'un projecte d'ajuda a pacients d'ictus i les seues famílies en la Fundació JIMB (València, Espanya).